

TREBALL DE FI DE GRAU EN TRADUCCIÓ I INTERPRETACIÓ

Departament de Traducció i Comunicació

TÍTOL

La fraseologia des del punt de vista lexicogràfic. Una proposta d'entrades per a un diccionari fraseològic amb informacions rellevants per a traductores i traductors

Autora: Àngels Pascual Martínez

Tutora: Heike van Lawick Brozio

Data de lectura: Juny de 2020

Índex

Introducció.....	5
1. Característiques de la fraseologia.....	7
1.1. Freqüència d'ús.....	7
1.2. Estabilitat o fixació.....	8
1.3. Polilexicalitat.....	10
1.4. Idiomaticitat.....	11
1.5. Motivació.....	12
1.6. Expressivitat.....	14
1.7. Classificacions.....	15
1.8. Col·locacions.....	16
2. Lexicografia.....	17
2.1. Equivalent vs. paràfrasi explicativa.....	17
2.2. Equivalent fraseològic i falsos amics.....	18
2.3. Equivalent fraseològic funcional.....	19
2.4. Equivalent fraseològic parcial.....	19
3. Anàlisi.....	20
3.1. Unitats fraseològiques amb equivalent total.....	21
3.2. Unitats fraseològiques amb equivalent funcional.....	22
3.3. Unitats fraseològiques amb equivalent parcial.....	24
3.4. Unitats fraseològiques sense equivalent.....	25
3.5. Tendències observades.....	26
Conclusions.....	28
Bibliografia.....	30
Annexos.....	33

Gràfica 1. Tendències segons el grau d'equivalència..... 26

Gràfica 2. Tendència a crear equivalents amb un somatisme com a imatge base..... 27

Resum:

La natura genuïna de les expressions fraseològiques, els mecanismes de comprensió de les quals estan fortament lligats a la cultura origen, fa que la traducció de fraseologismes esdevinga una tasca difícil i més si la combinació lingüística és alemany-català, ja que no hi ha diccionaris bilingües fraseològics per a aquesta combinació de llengües.

La dificultat de trobar equivalents es fa més evident en el pla lexicogràfic, on s'han d'avaluar les diferències entre els parells d'equivalents per tal de decidir en quin grau afecten la relació d'equivalència, tant des del punt de vista semàntic com el morfosintàctic i el pragmàtic. I, una vegada analitzats, cal advertir la usuària o l'usuari (a partir d'ara usuària) d'aquelles diferències que podrien propiciar una traducció incorrecta dels fraseologismes en alemany.

Aquest treball pretén fer una proposta de diccionari bilingüe fraseològic en la combinació alemany-català delimitant la cerca de fraseologismes en llengua original al camp de les fruites. Una vegada es presenta la proposta d'equivalents en ambdues llengües, s'adverteix de les divergències entre els equivalents que no són totals i es comenten les tendències de la llengua catalana a crear fraseologismes.

Paraules clau: (7)

Fraseologisme, lexicografia, equivalent total, equivalent funcional, equivalent parcial i somatismes.

Les normes d'estil que s'han fet servir en aquest treball són les del Servei de Comunicació i Publicacions de la Universitat Jaume I, disponibles a:

<https://www.uji.es/serveis/scp/base/publ/normdoc/nporiginals/>

Introducció

Una vegada vaig llegir que la fraseologia és la música de l'idioma i, al seu torn, també la lletra, perquè funciona com un mecanisme preciós que expressa sentits (Salvador 2006, X). I no puc estar-me de comentar aquesta afirmació, perquè la fraseologia, a banda de ser un dels recursos més bonics i genuïns d'una llengua, també constitueix un dels majors reptes en el procés de traducció. Aquesta dificultat m'empeny a articular aquest treball entorn de la fraseologia en el pla lexicogràfic i la problemàtica que s'ha de tenir en compte en l'elaboració d'un diccionari bilingüe fraseològic (Corpas 2001, 21). Per tant, aquest treball naix de la necessitat de suplir la falta d'informació disponible als diccionaris pel que fa als equivalents fraseològics, la qual s'accentua encara més si ens limitem a la combinació lingüística alemany-català. És per això que té com a objectiu servir d'ajuda per a actuals i futures professionals de la traducció. Per poder fer-ne una proposta, em plantejo, d'entrada, quins trets defineixen un fraseologisme, d'una banda, i com se'n podria organitzar una entrada lexicogràfica, d'una altra.

Pel que fa a la investigació que m'ocupa, fins a ben entrat el segle XX la fraseologia es considerava un element lingüístic perifèric, referida sovint com a «discurs repetit», «fragments congelats» o «seqüències prefabricades» (Corpas 2001, 21). No fou fins que l'Escola Soviètica i els seus majors exponents, V. V. Vinodragov i Saxmatov, n'assentaren les bases cap als anys quaranta que la fraseologia ha començat a estudiar-se com a una disciplina científica pròpia (Suárez Cuadros 2007, 1002). I tan fort fou l'impuls que l'Escola soviètica proporcionà a aquesta disciplina que, uns anys després, tant la fraseologia com els estudis d'equivalents fraseològics de dues o més llengües van esdevenir un tema central en els estudis lingüístics, el qual segueix captant l'interès dels equips d'investigació.

En aquest treball, però, s'entendrà la fraseologia com un àmbit d'estudi dins de la lingüística —a diferència de l'Escola Soviètica, que l'entenia com una disciplina científica pròpia— d'acord amb la cinquena accepció del DRAE (2019): «Parte de la lingüística que estudia las frases, los refranes, los modismos, los proverbios y otras unidades de sintaxis total o parcialmente fija».

A continuació, però, s'analitzen els trets més prototípics que acostumen a presentar els fraseologismes d'una banda. D'una altra, s'observen els diferents graus d'equivalència

que hi pot haver i com s'han d'indicar aquests diversos graus de manera visual per a la usuària d'un hipotètic diccionari, en el pla lexicogràfic. Una vegada es resolen aquestes preguntes d'investigació, es procedeix a fer una recerca d'equivalents en el camp delimitat: fraseologismes alemany-català del camp de les fruites. L'anàlisi d'aquesta recerca té com a objectiu observar els resultats per elaborar-ne les entrades d'un diccionari fraseològic i, a més d'això, extraure'n les tendències que s'hi veuen i que s'avaluen, finalment, a les conclusions.

1. Característiques de la fraseologia

Segons Lawick (2013), que serveix de font principal per a la redacció d'aquest apartat, tradicionalment, s'ha considerat fraseologisme aquella unitat constituïda per almenys dos elements lèxics (polilexicalitat) que compta amb un significat global no sempre inferible de la suma dels significats dels elements que la componen. La freqüència d'ús afavoreix que es convencionalitzen com a peces prefabricades, memoritzades com a tals i caracteritzades per certes restriccions formals (estabilitat o fixació). Això a banda, les unitats fraseològiques també poden presentar irregularitats i restriccions diverses. En conjunt, es tracta de trets que les unitats fraseològiques acostumen a reunir, tot i que no totes les unitats fraseològiques presenten aquestes propietats en el mateix grau. Ara bé, com més trets presenten, més prototípiques seran les unitats fraseològiques. Aquest enfocament està força lligat als conceptes de *centre* i *perifèria* de l'Escola de Praga, essent les combinacions més fixes i idiomatitzades les que se situen al centre, mentre que, com menys trets característics presenten les unitats fraseològiques, més tendeixen a ésser ubicades a la perifèria. Hi ha autores i autors que, per unitat fraseològica, entenen tant els elements situats al centre com a la perifèria, com ara les col·locacions o les fórmules discursives, mentre que altres es limiten a les combinacions idiomàtiques amb un sentit figurat (Burger 2003, en Lawick 2013, 129). A continuació, s'exposen els trets més prototípics de les unitats fraseològiques així com les més rellevants per a l'anàlisi d'aquest treball d'investigació.

1.1. Freqüència d'ús

La repetició i freqüència d'ús és un dels criteris fonamentals perquè una combinació lliure de paraules esdevinga una unitat fraseològica. Aquest procés, pel qual una combinació suposadament lliure es transforma en una construcció repetida i fixada en el lèxic compartit per una comunitat lingüística, compta amb molts estadis intermedis, considerant-se, en una escala, els fraseologismes més fixats en un extrem i les col·locacions en l'altre (Burger 2004, en Lawick 2013, 133).

S'ha assenyalat que l'ús repetit d'una unitat fraseològica, en determinants contextos, propicia l'extensió del seu significat a un significat secundari que adquireix en aquests contextos on es repeteix. Per tant, l'estructura d'aquesta combinació de paraules es

convencionalitza i dona lloc a un signe polisèmic. Com a conseqüència, aquesta unitat fraseològica gaudeix de dos significats, un de «literal» o primari i un de «figurat» o fraseològic, els quals es distingeixen pel context. De vegades, el nou significat de la unitat fraseològica substitueix el significat primari. Aquest darrer fenomen, provocat pel procés de fixació d'una unitat fraseològica, indueix a un canvi semàntic.

D'altra banda, cal tenir en compte que aquesta qualitat de repetició no és una propietat intrínseca de les unitats fraseològiques, atès que hi ha altres elements lèxics, com ara paraules compostes o termes tècnics, que també presenten usos força repetits i no per això s'han de considerar unitats fraseològiques.

Les usuàries de la llengua tendeixen a repetir determinades combinacions, tot fent servir models convencionalitzats, per aquesta raó, és més adient parlar d'«institucionalització» en compte de «combinacions lliures de paraules». La institucionalització acostuma a fer referència a la «fixació» d'una unitat fraseològica en funció del seu grau de reproduïbilitat (Lawick 2013, 130).

L'ús repetit es recull en estudis de lingüística estadística o en corpus i la freqüència es pot enregistrar de dues formes: freqüència de coaparició i freqüència d'ús. El primer cas fa referència a la freqüència

que presentan aquelles UFS cuyos elementos constituyentes aparecen combinados con una frecuencia de aparición conjunta superior a la que cabría esperar según la frecuencia de aparición individual de cada palabra en la lengua (Corpas 1996, 20-21).

La freqüència d'ús, per la seua banda, fa referència a l'aparició de la unitat fraseològica com a unitat, és a dir, la unitat fraseològica com a una peça prefabricada íntegra com a tal.

1.2. Estabilitat o fixació

Per fixació s'entén, segons el coneixement lingüístic de la parlant, la propietat que presenten certes expressions de ser reproduïdes en la parla en forma de combinacions construïdes prèviament (Zuluaga 1975, 230).

De fixació, poden establir-se'n tres tipus: la fixació psicolingüística, la fixació pragmàtica i la fixació estructural (Burger 2003, en Lawick 2013, 131).

1.2.1 Fixació psicolingüística

La fixació psicolingüística és la propietat per la qual una expressió fraseològica està emmagatzemada com una unitat en el lèxic i, per tant, és recordada i reproduïda com un conjunt, igual que si es tractara d'una paraula lèxica (Lawick 2013, 131).

1.2.2 Fixació pragmàtica

Aquesta propietat fa referència a l'estabilitat en relació amb situacions comunicatives prototípiques (Lawick 2013, 131-132):

- 1) Fórmules fixes pel que fa a l'ús d'una expressió fraseològica en contextos molt generals, com ara formes de salutació o de felicitació.
- 2) Fórmules que contribueixen a conduir una conversació, amb una fixació estructural baixa. Es consideren fixes en el sentit que s'empren com a fórmules conversacionals o de rutina, sovint es troben desemantitzades i amb una funció comunicativa concreta, com ara fàtica.
- 3) Els marcadors discursius, es tracta d'unitats fraseològiques especialitzades en funcions de connexió, estructuració, reformulació, atenuació, intensificació o acord.

1.2.3 Fixació estructural

Aquesta propietat fa referència al fet que les unitats fraseològiques sovint es caracteritzen per contenir irregularitats, com ara la presència de paraules diacrítics o de mots isolats, per restriccions lexicosemàntiques, és a dir, no es poden substituir les unitats lèxiques que formen les unitats fraseològiques, i restriccions morfosintàctiques, com ara la impossibilitat d'alterar l'ordre dels components o les categories gramaticals (Lawick 2013, 132).

La fixació estructural, però, és un concepte gradual on a un extrem es troben els fraseologismes més fixats i prototípics i a l'altre les col·locacions. En aquest context, es distingeix entre variació i modificació. La variació fa referència a les variants habituals que solen presentar els fraseologismes, normalment de tipus gramatical o lèxic, així com variants pel que fa a l'ordre d'aparició. La modificació, per la seua banda, és sempre ocasional i creada intencionalment amb un fi estilístic concret (Lawick 2013, 133).

Amb tot, una vegada s'ha fixat un fraseologisme, sol produir-se una especialització semàntica (referida també com a lexicalització). Aquesta té lloc quan una comunitat de parlants assigna un significat específic a una combinació d'unitats lèxiques d'ús repetit (Corpas 1996, 24). La lexicalització es pot obtenir de dues maneres mitjançant fenòmens fraseològics de caràcter universal:

- 1) Addició de significat: es produeix una abstracció a partir del significat literal per mitjà d'una projecció metafòrica que condueix a un nou significat secundari, més abstracte i idiomàtic (Lawick 2006, 53), per exemple: a peu pla → 'al mateix nivell'.
- 2) Supressió de significat: com en el cas de fer al·lusió → 'al·ludir' (Corpas 1996, 26).

1.3. Polilexicalitat

No és gaire senzill considerar la polilexicalitat un criteri *sine qua non* de les unitats fraseològiques a causa dels factors que s'exposen a continuació:

1.3.1 Delimitació davant la paraula

El significat idiomàtic d'algunes unitats monolexemàtiques o paraules compostes, així com el fet que presenten anomalies sintagmàtiques (restricció combinatòria d'un constituent) o paradigmàtiques (una part forma part d'un paradigma molt tancat) o una variació de les normes ortogràfiques són factors que incideixen en la decisió de considerar tant les unitats monolexemàtiques com les expressions fraseològiques. Per tant, tenint en compte aquestes característiques, no sembla justificable excloure els elements monolexemàtics de la fraseologia sense parar gaire atenció a aquests factors.

Amb tot, és difícil demarcar els límits de la fraseologia, atès que existeix una «transició entre los campos de la fraseología y de la morfología léxica» (Holzinger 1998, 97). Així doncs, es considera que la transició entre la paraula, la paraula composta i la unitat fraseològica és fluida, tot i que sembla que els fraseologismes vehiculen significats més complexos més habitualment que les paraules compostes, i aquestes darreres ho fan més sovint que les paraules lèxiques simples (Eismann 1995, en Lawick 2013, 135).

1.3.2 Delimitació davant altres textos estereotipables

Hi ha minitextos que les parlants fan servir de memòria amb caràcter de citació que no es consideren fraseologismes. És el cas de les parèmies, així com d'altres textos susceptibles d'esdevenir expressions estereotipables, com ara títols i citacions literàries, cançons i eslògans publicitaris. Ara bé, aquests minitextos han estat la base per a crear unitats fraseològiques existents, com molts refranys que tenen un origen literari més o menys remot, i, de la mateixa manera, podrien formar-se'n de futures a partir d'aquests minitextos.

Els minitextos més susceptibles a ser modificats i introduïts en la llengua en forma de fraseologia són les parèmies, els eslògans publicitaris i les cançons. Fet i fet, aquests minitextos han fet augmentar el nombre d'unitats fraseològiques. «En conseqüència, es dilueix també aquesta delimitació, ja que molts textos estereotipables són susceptibles de passar a ser emprats amb assiduitat fins a convertir-se en fraseologismes» (Lawick 2013, 137).

1.4. Idiomaticitat

Tradicionalment, per idiomaticitat s'ha entès la propietat de mancar de composicionalitat semàntica o, dit d'una altra manera, la idiomaticitat s'ha interpretat com la impossibilitat d'inferir el significat conjunt del fraseologisme a partir de la suma dels elements que el constitueixen.

Cal no oblidar, però, que els fraseologismes més prototípics presenten dues lectures possibles: una literal i una figurada. Per tant, és evident que la suma dels elements constituents d'una unitat fraseològica sí que aporta significat al conjunt de l'expressió. Ara bé, aquesta propietat semàntica no s'obté a partir de la suma dels elements, sinó que es tracta d'una interacció força complicada.

Per tant, sembla que hi ha, d'una banda, els fraseologismes que presenten aquesta particularitat de poder ser analitzats semànticament a partir de la interacció entre el significat i l'estructura fraseològica i, d'altra banda, els fraseologismes no composicionals. Amb tot, es tracta d'una qüestió de grau en una escala on hi ha dos extrems: les unitats fraseològiques no composicionals i les unitats fraseològiques

completament composicionals, essent els fraseologismes no composicionals millors exponents de la propietat d'idiomaticitat.

Els fraseologismes que tendeixen a ésser composicionals, al seu torn, són més susceptibles a patir més variacions de l'estructura lèxica i sintàctica, atesa la natura autònoma dels seus constituents, amb algunes restriccions tant sintàctiques com contextuals (Dobrovol'skij 2007, en Lawick 2013, 139).

Ara bé, els fraseologismes idiomàtics, és a dir, les agrupacions més o menys fixes de paraules que tenen una funció gramatical determinada (nominal, adjectiva, verbal, etc.) i el significat de les quals no es pot inferir necessàriament a partir dels significats dels seus components (Torrent-Lenzen 2008b, 857) es consideren els representats més prototípics de la fraseologia, atés que presenten les característiques més interessants de les expressions fraseològiques: la imatge en què es basen i el fet que actuen com una espècie de pont entre dues lectures possibles.

1.5. Motivació

La motivació és el fenomen que permet que les usuàries d'una llengua troben explicació a la relació entre la lectura literal i la lectura figurada d'una unitat fraseològica. Així doncs, es parla de motivació quan la relació entre els components lèxics d'un fraseologisme i el seu significat no és plenament arbitrari (Lawick 2013, 141-142). Com més relacionats estiguen el significat i la forma, més motivada és l'expressió fraseològica i es considera més transparent, mentre que com més arbitrària és, es considera menys motivada i més idiomàtica (Pamies 2014, 1) o opaca semànticament (Corpas 1996, 26).

Tot i que hi ha altres enfocaments per a entendre el concepte de «motivació», ací s'exposen els més rellevants per al present estudi. L'enfocament textual postula que és el context el que motiva la intel·ligibilitat d'una unitat fraseològica i que destaca la metàfora que el vehicula. El punt de vista diacrònic defensa que un fraseologisme és motivat quan el seu significat depèn de l'etimologia i, per tant, la unitat fraseològica s'entén gràcies a conèixer l'etimologia. Per últim, el punt de vista semàntic estudia quina és la relació que uneix el significat fraseològic i el literal d'un fraseologisme (Burger 2003, Dobrovol'skij 2007, en Lawick 2013, 142).

Atés que una de les raons que pot explicar el significat d'un fraseologisme és l'etimologia, el punt de vista diacrònic pot ser un tipus de motivació semàntica. La imatge també és un vincle molt important entre la forma lèxica i el significat d'una unitat fraseològica pel que fa a la motivació semàntica. La motivació també està relacionada amb procediments cognitius que permeten que s'activen les estructures cognitives necessàries per a interpretar un fraseologisme a partir de la seua lectura literal (Dobrovol'skij 2007, en Lawick 2013, 143). Segons aquesta perspectiva, s'identifiquen els principals tipus de motivació a continuació:

1.5.1. Motivació metafòrica o metonímica

La metàfora, entesa des d'un enfocament lingüísticocognitiu, és un recurs mental, la intenció del qual és fer entendre un domini cognitiu (el domini meta) a partir d'un altre domini (el domini origen) (Lakoff 1993, 205). La metonímia, per la seua banda, no implica una projecció de significats, sinó que permet arribar a una entitat difícil d'al·ludir (el concepte meta) a partir d'una entitat més prominent i més codificable (Feyaerts 1999, 142). Les metàfores i les metonímies poden actuar conjuntament, aquest recurs s'anomena *metaftonímia* (Gossens 1990, en Lawick 2013, 143).

1.5.2. Motivació etimològica

«La motivació d'alguns fraseologismes es basa en símbols culturals» (Lawick 2013, 144), els quals són capaços de representar valors o entitats no materials. De vegades, aquesta motivació etimològica explica que hi haja fraseologismes coincidents pel que fa a la forma i al significat en llengües diferents.

1.5.3. Motivació per isoformia estructural

La motivació per isomorfia estructural o composicionalitat és la que permet entendre el fraseologisme a partir de la lectura literal de la unitat sencera, i no pas de la lectura literal de cada constituent (Lawick 2013, 145).

1.5.4. Motivació per imatge evocada

Hi ha fraseologismes la lectura literal, o estructura lèxica, dels quals evoca una imatge que permet la interpretació correcta dels fraseologismes. Pel que fa a la traducció, s'ha de tenir en compte que hi ha fraseologismes en diverses llengües que es componen per la mateixa estructura lèxica. Aquesta, però, evoca marcs diferents en cada llengua i, per

tant, diferències significatives pel que fa a la imatge (Dobrovol'skij i Piirainen 2010, en Lawick 2013, 146). És per això que si s'empren ambdues expressions fraseològiques que no funcionen com a equivalents interlingüístics, aquest fet pot portar a errades de traducció.

1.5.5. Motivació parcial

La motivació parcial es dona en els fraseologismes que estan constituïts per algun component semànticament autònom, és a dir, un element lèxic que té el mateix significat dins i fora de l'expressió fraseològica. Cal incloure en aquesta categoria les expressions amb mots que representen símbols, com ara els colors (Lawick 2013, 146).

1.6. Expressivitat

La interdependència entre el significat literal i el figurat de les expressions fraseològiques requereix una gran cooperació interlocutiva per part de les usuàries d'una llengua (Gréciano 1987, 144). En aquest sentit, les unitats fraseològiques actuen com a portadores d'emocions (Torrent-Lenzen 2008c, 9) per mitjà d'imatges, recursos retòrics i connotacions. Fet i fet, la propietat de valoració, en les projeccions metafòriques, és un constituent universal en tots els dominis meta dels sistemes fraseològics (Lawick 2006, 63).

1.6.1. Expressivitat i imatges

Ací cal indicar que la fraseologia alemanya distingeix entre el significat fraseològic, *Bildlichkeit*, basat en una metàfora o una metonímia; i la representació gràfica associada a paraules o expressions. Les unitats fraseològiques, com més gràfiques són, més expressives es consideren. La imatge, al seu torn, fomenta la motivació d'un fraseologisme, per tant, els fraseologismes que tenen una imatge més evident són més motivats i expressius (Lawick 2013, 147).

1.6.2. Expressivitat per mitjà de trets retòrics

La llengua gaudeix de més recursos retòrics que fan augmentar l'expressivitat de les unitats fraseològiques, com ara la ironia, la rima i l'al·literació.

1.6.3. Expressivitat per connotacions

Segons Lawick (2013, 150), es distingeix entre els següents tipus de connotacions, *grosso modo*:

- I. Les connotacions que s'associen a l'actitud emocional de l'emissor. Aquestes connotacions són valoratives i, per tant, acostumen a ser més expressives.
- II. Les connotacions que s'associen a la varietat funcional, la qual varia en funció del tema, el to, el mode i la funció comunicativa.
- III. Les connotacions que depenen de la varietat diastràtica, diatòpica i diacrònica (Corpas 1997, 87).
- IV. Les connotacions que delimiten el gènere textual, com ara les fórmules per a indicar l'inici i el final dels contes.

Cal tenir en compte l'opinió de Hessky (1987, en Lawick 2013, 151) pel que fa a la traducció. Hessky assenyala que, quan dos fraseologismes no comparteixen la mateixa imatge o el mateix grau de motivació, aquest fet fa que es done una diferència en les connotacions de dos fraseologismes que podrien ser semblants en dues llengües diferents.

1.7. Classificacions

Així com els trets definitoris de la fraseologia són difícils de delimitar i s'ha vist que se situen més aviat en un contínuum, la tasca de crear una classificació ampla de fraseologismes que establisca límits categorials clars i inalterables és una empresa difícil.

Ara, però, només cal tenir en compte la tendència actual. La majoria de les classificacions més esteses estableixen una distinció essencial entre els fraseologismes idiomàtics i els no idiomàtics, basant-se en la classificació de Vinodragov (1946, en Lawick 2013, 152).

1.8. Col·locacions

Les col·locacions són sintagmes relativament lliures, generats a partir de les regles lingüístiques, però que presenten un cert grau de restricció combinatòria (Corpas 1997, 53) i una coocurrència d'unitats lèxiques rellevant en el discurs (Lawick 2013, 156).

Abans s'ha dit que hi ha autores i autors que admeten les col·locacions dins de l'àmbit de la fraseologia, essent considerades un element perifèric respecte dels fraseologismes més fixats. Les col·locacions, però, no presenten només un ús repetit, sinó que algunes també presenten idiomacitat (Corpas 2003, en Lawick 2013, 155). Aquests dos trets fan que el recull fraseològic del *Diccionari de sinònims i frases fetes*, de M. Teresa Espinal, en el qual es basa el present treball, també incloga col·locacions.

2. Lexicografia

Per a l'elaboració d'un diccionari fraseològic bilingüe alemany-català s'han de tenir en compte tant factors externs com interns, que determinaran les decisions que s'hi prenen. Pel que fa als factors externs, s'ha parat una atenció especial al públic destinatari. El diccionari s'adreça a traductores i traductors (traductores a partir d'ara) —tot i que el diccionari aspira a ser accessible per a un públic ampli—, per això, hi prevaldrà la sistematicitat per tal que l'estructura del diccionari siga visual, clara i senzilla.

D'altra banda, atesa la dificultat de reunir *widespread idioms*, és a dir, fraseologismes que tenen la mateixa estructura lèxica (o molt semblant) i el mateix significat figurat en diverses llengües, incloent-hi les llengües que no tenen un passat comú ni que són properes geogràficament (Piiranien 2008, 243), és evident que hi ha pocs casos en què es pot dir que són equivalents dues unitats fraseològiques que coincideixen totalment, i, en part, per aquesta raó, la selecció dels equivalents tindrà en consideració el context (Lawick 2011, 2). Per tant, el diccionari tindrà un fort component pragmàtic pel que fa a l'estructura interna, raó per la qual s'explicitarà, sobretot per mitjà d'exemples, en quins contextos se solen fer servir. Com afirmava Wotjak (1983, 67), la pragmàtica és una disciplina essencial en la investigació en el camp de la fraseologia.

2.1. Equivalent vs. paràfrasi explicativa

En general es pot afirmar que hi ha dues maneres bàsiques d'enfocar l'estructura de cada entrada lexicogràfica del diccionari fraseològic bilingüe, per mitjà de la paràfrasi o de l'equivalent, que, al seu torn, té la capacitat de definir.

La paràfrasi consisteix a fer una descripció semàntica del *definiendum*. Aquesta definició ha d'incloure tant les dimensions denotatives com les connotatives independents del context (malsonant, despectiu, etc.) i altres trets particulars que s'observen de vegades o de manera habitual, com ara la funció comunicativa, l'estil, la freqüència, el domini específic o el gènere concret, la varietat diatòpica, diastràtica o diafàsica, etc. (Oster i Lawick 2013, 90), de manera que amb aquesta explicació es facen evidents els factors (modals, emotius, interactius, etc.) que emmarquen les unitats fraseològiques en els contextos freqüents en què se sol utilitzar. A més a més, les paràfrasis solen comptar amb un component que té connotacions sobre l'actitud de

l'emissor, descrit com el «valor semàntic addicional». Com que aquesta descripció sintàcticament no és equivalent respecte als fraseologismes, en cas d'optar per fer-ne una paràfrasi, cal indicar-ho clarament (Torrent-Lenzen 2008a, 1435-1436); per això, en aquest treball s'ha evidenciat amb «Expressió...» o «Fórmula rutinària...» en funció del fraseologisme.

Aquesta solució presenta principalment dos problemes. El primer és la complexitat i el nivell d'abstracció que es requereix per a donar una definició precisa de la unitat fraseològica que abrace totes les propietats descrites més amunt, les quals són, de vegades, difícils de determinar fins i tot pels parlants, que fan servir aquestes expressions fraseològiques de la manera més intuïtiva. L'altre inconvenient és que el propòsit del diccionari, de cara a professionals de la traducció —que solen treballar a contrarellotge—, és oferir-los la solució més clara i senzilla i els equivalents, per la seua banda, són la solució més directa per a entendre un fraseologisme. Fet i fet, l'equivalent també té la propietat de definir. Per aquesta raó, la informació de cada entrada lexicogràfica es presentarà per via d'un sistema dual, sempre que existisca un equivalent en la llengua d'arribada (Torrent-Lenzen 2008a, 1433-1434). I, a banda, per a suplir les mancances més esteses dels diccionaris bilingües tradicionals, es presentarà com un diccionari bilingualitzat diferit, en el qual s'inclouran les definicions, per tal que no s'oblidi la part definitòria de la llengua font, i exemples d'ús a partir de contextos reals (Lawick 2011, 10) per fer evident en quines situacions comunicatives es fan servir. També s'hi inclouran les definicions de la llengua meta, sempre que siga possible extreure-les de reculls lexicogràfics o de fonts fiables. Ara bé, atesa la sistematicitat i concisió a la qual aspira el diccionari, es reservarà la informació sobre indicacions semàntiques i gramaticals només per a quan escaiga fer-ne una menció.

Per aquesta raó, al llarg del diccionari es fa evident que, tot i que la diferència entre paràfrasi i equivalent pot semblar molt delimitada, s'hi ha donat més aviat un contínuum entre ambdues solucions, atés que, en ocasions, escau afegir-hi, de manera visual, la informació complementària que s'esmenta més amunt.

2.2. Equivalent fraseològic i falsos amics

Per a l'elaboració del diccionari, es tindrà en compte que hi ha diversos graus d'equivalents. Per tant, ací es distingirà l'equivalent ple de l'equivalent funcional i del parcial. Pel que fa a la decisió translàtica, el manteniment de la base metafòrica quedarà

supeditat a la pragmàtica, és a dir, al valor comunicatiu total del fraseologisme en qüestió. De fet, cal evitar l'estratègia de traduir una expressió fraseològica per un fals amic a causa del seu paregut, sense fer-ne una anàlisi ni tenir-hi gaires arguments, ja que, tot i ser una pràctica força errònia, s'ha fet servir sovint en diccionaris (Torrent-Lenzen 2008a, 1437-1438), com ocorre amb *etwas wie seinen Augapfel hüten* i *ser la nina dels seus ulls* que al *Diccionario fraseológico alemán-español* sí que es presenten com a equivalents, tot indicant que *cuidar [algo] como a la niña de sus ojos* va referit a «alguna cosa». En català, però, una persona és la nina dels ulls d'algú i no pas una cosa, com indica el fraseologisme alemany.

2.3. Equivalent fraseològic funcional

Es parla d'equivalents fraseològics contextuals quan dues unitats fraseològiques poden funcionar com a equivalents només en determinats contextos. Poden presentar certes divergències, normalment minúscules, que no afecten el seu significat, com ara una diferència entre les imatges base o una diferència de freqüència pel que fa a l'ús. Aquesta darrera s'indica en un breu comentari seguit del fraseologisme en qüestió per advertir-ne la usuària.

2.4. Equivalent fraseològic parcial

Les equivalències fraseològiques parcials fan referència als fraseologismes que presenten diferències que no són gaire importants o es poden compensar, com són les connotacions, petites divergències semàntiques que afecten el significat de l'expressió fraseològica, però que es poden compensar sense major dificultat. Atés el caire d'aquestes diferències, aquests tipus d'expressions fraseològiques es poden considerar equivalents al diccionari, ara bé, seria impensable presentar aquestes expressions fraseològiques com una única solució translàtica, sense advertir les usuàries de les seues restriccions. Com a resultat, sempre que apareguen dos equivalents fraseològics contextuals, s'optarà per afegir un breu incís al costat de l'equivalent parcial per advertir la diferència d'ús respecte al fraseologisme original, a més de presentar exemples on es faça evident el context en què s'usen.

3. Anàlisi

El present diccionari bilingüe fraseològic alemany-català conté fraseologismes del camp de la fruita en alemany. Les motivacions per a portar a terme aquest recull lexicogràfic són diverses. En primer lloc, aquest diccionari fraseològic aspira a constituir-se com un diccionari de fraseologia alemany-català en un futur. El diccionari està pensat per a servir com una eina d'ajut i suport a la traductora, atesa la dificultat d'entendre les unitats fraseològiques en un idioma estranger, el diccionari pretén agilitzar aquest procés oferint, sempre que siga possible, una altra unitat fraseològica en català que pugui funcionar com un equivalent. D'altra banda, s'ha presumit que la riquesa de les fruites, tant pel seu color com per la seua forma, a banda de ser un recurs genuí de cada cultura, podria motivar fraseologismes a causa de la seua imatge, aspecte que ha fomentat el desig de treballar en aquest camp de la fraseologia.

Per a portar a terme el treball, el primer pas ha estat elaborar un llistat de totes les fruites alemanyes. Després, s'ha procedit a cercar-les sistemàticament i alfabètica al diccionari *Redensarten* i a la versió en paper del *Diccionario fraseológico alemán-español* de Balzer, Moreno, Piñel, Raders i Schiling (2010). A continuació, s'ha procedit a identificar el significat del fraseologisme i a proposar-ne un exemple, el qual s'ha extret, sempre que ha estat possible, d'aquestes fonts o, en cas contrari, del diccionari Duden tant en línia com en paper. En darrera instància, quan no s'ha trobat cap exemple a cap recurs lexicogràfic, s'ha elaborat un exemple consultant diverses fonts d'Internet mínimament fiables on es fera palés el context en què s'usa el fraseologisme.

Després d'haver assimilat la informació del fraseologisme, s'ha procedit a cercar-ne un en català. Atesa la fiabilitat del recurs, la font més utilitzada per a aquest fi ha estat el *Diccionari de sinònims i frases fetes*, de M. Teresa Espinal. No obstant això, tot i que s'ha donat prioritat a aquesta font, també s'ha cercat a l'Optimot, al Cival i al web de *Paremiologia catalana comparada digital*, de Víctor Pàmies. Per a portar a terme aquesta cerca, s'han seguit dos procediments. En primer lloc, una vegada assimilat el significat de la unitat fraseològica alemanya, si l'equivalent en català estava ja emmagatzemat en el lèxic de la investigadora, s'ha procedit a cercar-lo al diccionari d'Espinal per mitjà de l'eina «Cerca per frase feta>Conté». De vegades, l'equivalent fraseològic emmagatzemat en el lèxic era en espanyol, per tant, s'ha cercat a l'Optimot

un equivalent al català i després s'ha comprovat al diccionari d'Espinal. En els casos en què el fraseologisme, possible equivalent, incorporat al lèxic de la investigadora no estava documentat al diccionari d'Espinal, s'ha cercat al diccionari d'Alcover i Moll, al recull de parèmies de Víctor Pàmies i a textos paral·lels, en especial publicacions periòdiques en llengua catalana, com ara *Vilaweb* i *El Punt Avui*.

En els casos en què la investigadora no coneixia cap fraseologisme en català que pogués funcionar com un equivalent de la unitat fraseològica alemanya, s'ha procedit a cercar al diccionari d'Espinal per mitjà de l'eina «Cerca per concepte», tot introduint l'essència semàntica del fraseologisme alemany. En tots els casos que ha estat possible, s'han extret els exemples de contextos reals, tot evitant inventar-los. Més habitualment s'han extret del diccionari d'Espinal que tendeix a fer servir la variant oriental del català. I, tot i que el present treball empra la varietat occidental, s'ha preferit mantenir les formes originals dels diccionaris per tal de respectar i reflectir les diferents variants de la riquesa lèxica, raó per la qual es pot observar una barreja heterogènia de dialectes al llarg dels fraseologismes i els exemples recollits.

Una vegada s'han trobat els possibles equivalents, s'han comparat les definicions i els contextos d'ús de les unitats fraseològiques d'ambdues llengües per tal d'identificar-ne les divergències i advertir-les al diccionari. A continuació, s'han enumerat els equivalents fraseològics (vegeu Annex), segons el seu grau d'equivalents en les classificacions de més avall.

Per a portar a terme aquestes classificacions dins del pla lexicogràfic, la relació d'equivalents s'ha considerat un concepte gradual, dins d'un contínuum, que presenta una sèrie de paràmetres (semàntics, morfosintàctics, pragmàtics o formals) que determinen si són equivalents totals, funcionals o parcials (Boughaba 2017, 4).

3.1. Unitats fraseològiques amb equivalent total

En aquesta classificació s'agrupa un conjunt de traduccions fraseològiques que podrien considerar-se candidates a equivalents plens, atès que presenten una coincidència plena, tant pel que fa al significat fraseològic com a la imatge base, així com pel que fa als paràmetres morfosintàctics i pragmàtics (freqüència, connotacions, etc.), com és el cas de *jdm./für jdn. die Kastanien aus dem Feuer holen* i l'equivalent que s'hi proposa *treure les castanyes del foc (a algú)*.

En aquesta classificació, s'inclouen els *widespread idioms*, com ocorre amb *der Zankapfel* i l'equivalent proposat *la poma de la discòrdia*. L'element cultural o culturema (Pamies 2017, 101) que motiva aquests fraseologismes és comú en ambdues llengües, atés que deriva de la mitologia grega.

Cal destacar que, de tot el recull de fraseologismes, només dos presenten un grau d'equivalents total. Aquest fet fa palesa la dificultat de trobar equivalents que reunisquen tots els paràmetres des d'un punt de vista semàntic, morfosintàctic i pragmàtic perquè es consideren equivalents totals.

3.2. Unitats fraseològiques amb equivalent funcional

Es consideren unitats fraseològiques funcionals les que presenten diferències, però, així i tot, *a priori*, poden funcionar com a equivalents. Hi poden haver força raons per les quals un fraseologisme es considera diferent, per exemple, hi ha unitats fraseològiques que coincideixen en el significat i en la imatge base, però la freqüència d'ús és diferent, com les expressions *Äpfel mit Birnen vergleichen* i *barrejar pomes i peres*. En aquest cas, l'equivalent en català no es registra a cap diccionari, i presenta força menys usos que el fraseologisme en alemany. Sembla que *barrejar pomes i peres* és un fraseologisme de creació relativament recent, fet que, d'una banda, podria suggerir que el fraseologisme ha estat motivat per interferència de l'alemany i, d'altra banda, podria indicar que, si el seu ús continua augmentant, potser els diccionaris fraseològics de llengua catalana acaben recollint-lo en el seu repertori.

Un altre exemple en què es dona una variació pel que fa a la freqüència d'ús rellevant és en *Ausgerechnet Bananen!* i *el que faltava per al duro*, ja que el fraseologisme en alemany està en desús, mentre que la interjecció catalana és un element viu en el fràsic català. Cal advertir que en aquest cas la imatge entre ambdós equivalents no es manté. Un altre cas en què no es manté ni la imatge ni la freqüència d'ús és en *einen Riss in der Birne haben* i *tenir palla a l'ull*, ja que l'expressió fraseològica alemanya és d'ús no freqüent.

D'altra banda, hi ha casos en què, a banda de diferir la imatge, canvia l'estructura formal dels fraseologismes, però es manté el significat, com ara en *für einen Apfel und ein Ei verkaufen* i *per quatre xavos*, ací cal tenir en compte també l'estructura morfosintàctica, atés que l'alemany fa servir una locució verbal i el català una d'adverbial. Ara bé, aquesta divergència es pot compensar fàcilment afegint-hi un verb

adient en català. Un exemple semblant és *etwas in der Birne haben* i *cap clar*, la diferència entre ambdós fraseologismes, a banda de la imatge, és que l'expressió alemanya és un sintagma verbal mentre que en català és un sintagma nominal, com ocorre amb *eins auf die Nuss kriegen* i *escalfada d'orelles*, un sintagma nominal que pot funcionar-ne d'equivalent per a la segona accepció si se li afegeix un verb. Hi ha més casos en què no es manté ni la imatge ni l'estructura formal de l'expressió fraseològica, com ara en *eine weiche Birne haben* i *faltar-li un bull*, ja que s'hi dona un canvi de perspectiva on el subjecte de l'expressió alemanya, en català, passa a ser el complement indirecte que rep l'acció. En aquest cas, però, només cal reformular perquè les expressions tinguin el mateix significat contextual.

En la majoria de casos, però, els equivalents són quasi totals, però les divergències entre les imatges que els motiven fan que aquestes expressions esdevinguin equivalents funcionals. És el cas de *der Apfel fällt nicht weit vom Stamm* i *de pare músic, fill ballador*; *dich haben sie wohl mit der Banane aus dem Urwald gelockt* i *no haver-li caigut el groc del bec*; *eine dumme Nuss* i *estar tocat de l'ala*; *eine feige Nuss sein* i *ésser un caguetes*; *eine harte Nuss* i *os dur de rosegar*; *eine taube Nuss* en la seua primera accepció i *ésser un alatrencat*; *eins auf die Nuss kriegen* en la seua primera accepció, l'equivalent per a la qual és *rebre una nata*, i en la tercera, *deixar fora de combat*; *jdm./einer Sache eins auf die Nuss geben* en la seua segona i tercera accepció *armar un vol* i *deixar fora de combat*; *taub wie eine Nuss* i *sord com una tàpia*; *eine Mensentraube* i *cop de gent*; i, finalment, *jdn. auspressen wie eine Zitrone* en la seua segona accepció *escurar-li la cassola*.

S'ha observat que força fraseologismes, com els següents, difereixen en la imatge base, perquè, mentre que l'alemany fa servir la imatge de les fruites, el català sembla que tendeix més a crear expressions fraseològiques a partir de somatismes. En són un exemple les següents expressions equivalents: *in den sauren Apfel beißen* i *fer el cor fort*; *bematscht sein (in der Birne)* i *estar tocat del bolet*, ja que bolet, tot i ser un fong, s'usa en sentit metafòric com a sinònim de *cap*; *sich etwas in die Birne kloppen* i *fer colzes*; *eine taube Nuss* i la seua segona accepció *dur d'orella*; *mit jdm. ist nicht gut Kirschen essen* i *ésser un ull de poll*; *jdm. (gewaltig) auf die Nüsse gehen* i *tocar els nassos*; *jdm./einer Sache eins auf die Nuss geben* i la seua segona accepció *posar la mà a sobre*; i, finalment, *mit Zitronen handeln* i *tenir mal ull*.

3.3. Unitats fraseològiques amb equivalent parcial

Es considera que el grau d'equivalents de les següents unitats fraseològiques és parcial perquè, en certs contextos, a causa dels paràmetres en què divergeixen, presentar-les com a equivalents podria induir la traductora a cometre un error de traducció. Les raons per les quals es consideren diferents són força variades. Per motius d'espai, ací el comentari es limitarà als diferents paràmetres que s'hi han observat.

Conforme s'adverteix en *etwas wie seinen Augapfel hüten* i els seus equivalents parcials *ser la nina dels seus ulls* i *com una relíquia*, aquests equivalents difereixen de l'original en el seu significat, tal com s'indica a les entrades. L'expressió alemanya fa referència a un objecte, mentre que cal evitar l'expressió *ser la nina dels seus ulls*, tot i que poden semblar equivalents plens, atés que la imatge és quasi la mateixa, però, en canvi, l'expressió catalana s'aplica a persones. D'altra banda, el sintagma adverbial *com una relíquia*, que coincideix en el sentit amb l'original, sí que s'aplica a objectes. Per a traduir aquest fraseologisme com a equivalent del de l'alemany, cal tenir en compte la divergència formal d'ambdós fraseologismes i, per tant, s'hauria d'afegir un verb a la locució adverbial catalana. Ocorre un fenomen semblant en els equivalents *total Banane sein* i *estar tocat del bolet*, atés que, mentre que l'expressió alemanya fa referència tant a persones com a coses, el fraseologisme català s'usa referit únicament a persones, igual que en els equivalents *eins auf die Nuss kriegen* i *deixar (algú) fora de combat*.

Les divergències en el pla semàntic són una variable que fa que s'haja d'indicar que dos expressions fraseològiques són equivalents només parcialment. En aquest cas, s'aprecia que la definició dels parells d'unitats fraseològiques presenten diferències semàntiques, com ocorre amb la segona accepció de *die Kirsche in Nachbars Garten* i *posar-se-li les dents llargues (a algú)*, ja que, a banda que un és un sintagma nominal i l'altre un de verbal, cal diferenciar-ne els matisos, atés que el fraseologisme alemany fa referència a tenir enveja d'un fet, mentre que el català fa referència a l'enveja roïna que hom té d'una altra persona, és a dir, el significat del fraseologisme català és més específic i, per tant, el seu ús es restringeix a menys contextos. També en aquest cas, *sich etwas in die Birne kloppen* i *aixecar el colze*, el fraseologisme en català és un poc més restringit, atés que fa referència a beure molt d'alcohol, mentre que el fraseologisme alemany només fa referència al fet de beure'n. Ocorre el mateix amb *jdn. auspressen wie eine Zitrone* i *traure-li la cera de l'orella*, en aquest cas, però, el fraseologisme alemany és més restringit, ja que té connotacions negatives, mentre que el fraseologisme català també

pot presentar-ne de positives. De la mateixa manera, en *jdm./dem Fuchs hängen die Trauben zu hoch* i *salvar les aparences*, el fraseologisme alemany també és més restringit que el del català, com s'indica en les seues definicions.

Hi ha casos en què els equivalents fraseològics s'usen amb un significat contrari, com és el cas de *der Zitronenfalter faltet ja auch keine Zitrone!*, que a més a més és poc freqüent, i el sintagma preposicional *al peu de la lletra*. Tot i així, només cal afegir-hi petites modificacions perquè funcionen com a equivalents, com ara introduint un verb, perquè tinguen la mateixa estructura formal, i l'adverbi de negació «no».

Per últim, la diferència entre *eine harte Nuss zu knacken haben* i *tocar-li la grossa* es dona en el pla pragmàtic, atés que les usuàries de la llengua catalana acostumen a fer servir l'expressió en un sentit irònic.

3.4. Unitats fraseològiques sense equivalent

Tot i que per a la gran majoria dels fraseologismes alemanys analitzats s'ha trobat almenys un equivalent, hi ha hagut casos en què no se n'ha trobat cap i, en última instància, i, com a últim remei, s'ha hagut de recórrer a una paràfrasi que en reflectirà tant les denotacions com les connotacions. És el cas del sintagma nominal *die goldene Ananas*, el qual fa referència a un trofeu sense importància i és prou recent, com s'indica més avall, raó per la qual, si s'estén el seu ús, potser acabe influenciant altres llengües perquè en creen un d'equivalent.

L'altre fraseologisme per al qual no s'ha trobat cap equivalent i, per tant, s'hi ha hagut de recórrer a la paràfrasi, és *Warum ist die Banane krumm?* Es tracta d'una fórmula rutinària per a xiquets que se sol fer servir quan aquests comencen a fer moltes preguntes, és, per tant, un context d'ús molt restringit, presumiblement una de les possibles raons per la qual no s'ha trobat cap expressió fraseològica en la llengua catalana.

Per últim, tampoc no s'ha trobat cap equivalent per a la primera accepció de *die Kirschen in Nachbars Garten*, que fa referència al desig sexual cap a algú que no convé, segons les convencions socials.

Cal destacar que, en els tres casos en què no s'ha pogut trobar cap equivalent, els fraseologismes denoten i connoten expressions força específiques, raó per la qual es podria presumir que la llengua catalana no presenta equivalents per a aquests

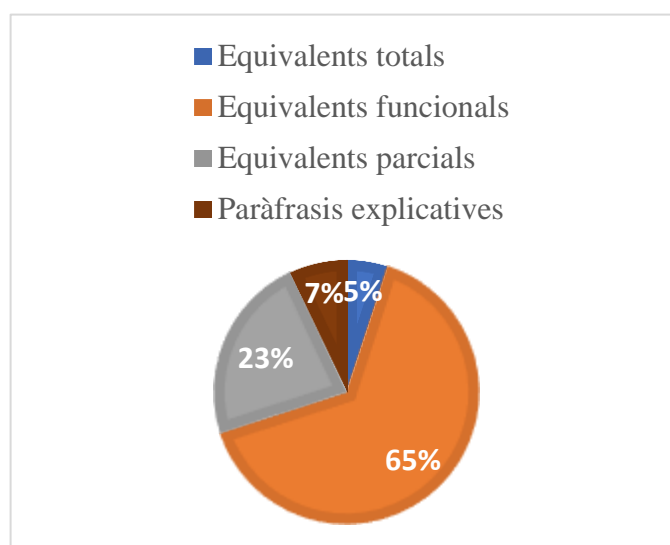
fraseologismes. Les paràfrasis que s'han fet servir funcionen com una mena d'explicació per a arribar al significat dels fraseologismes, ara bé, atesa la seua dificultat i extensió, aquestes descodificacions rara vegada podran ser intercanviables amb les respectives expressions alemanyes (Lawick 2011, 9). Per tant, una vegada la traductora n'assimila el significat, la traducció de l'expressió alemanya requerirà una major intervenció de la traductora, que haurà de recórrer al que Kußmaul (1995, en Lawick 2011, 2) anomena «pensament creatiu divergent» i decidir quines tècniques de traducció funcionen millor segons el context.

3.5. Tendències observades

A continuació, s'exposen de manera visual, per mitjà de gràfiques, les tendències observades.

El nombre total de fraseologismes en alemany que corresponen a cada una de les entrades lexicogràfiques és de trenta-tres, mentre que el nombre d'equivalents que se'n proposa és de quaranta, a banda de tres paràfrasis explicatives. Aquesta diferència rau en el fet que hi ha fraseologismes en alemany que presenten diverses accepcions, per a cada una de les quals s'ha proposat un equivalent.

Entre els quaranta equivalents dels fraseologismes en alemany, hi ha dos casos en què els equivalents són totals; vint-i-huit casos d'equivalents funcionals; i, finalment deu d'equivalents parcials. D'altra banda, hi ha tres casos on no s'ha trobat cap equivalent en llengua catalana i s'ha hagut de recórrer a la paràfrasi explicativa.

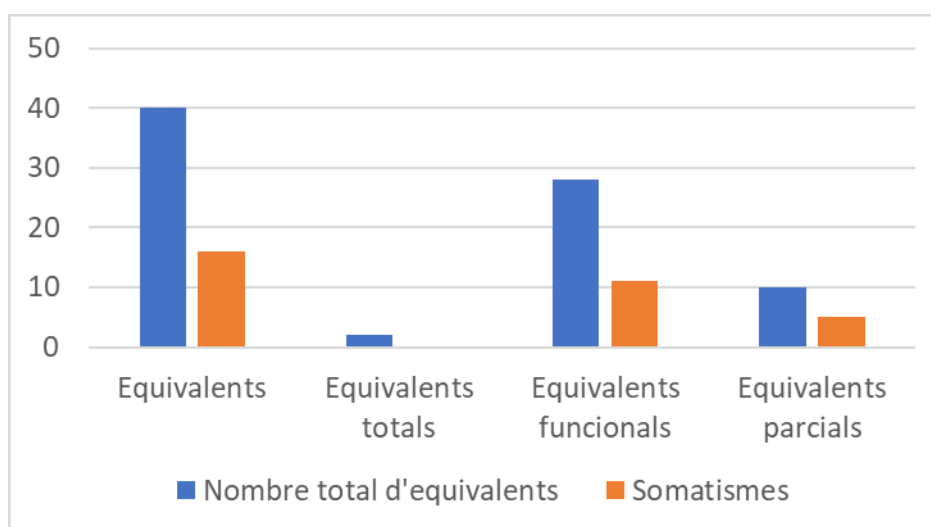

Gràfica 1. Tendències segons el grau d'equivalència

Tot seguit, figura una altra gràfica on s'evidencia la proporció d'equivalents trobats la imatge base dels quals està motivada per un somatisme.

Dels quaranta equivalents en català, hi ha setze unitats fraseològiques la imatge base de les quals es basa en una part del cos humà. D'aquestes setze expressions, hi ha onze que funcionen com a equivalents totals i cinc que actuen com a equivalents parcials.

Cal advertir que, per al còmput de dades, no s'han tingut en compte els sinònims.

Gràfica 2. Tendència a crear equivalents amb un somatisme com a imatge base

Conclusions

Per concloure, després d'haver analitzat quins són els trets característics dels fraseologismes i de quina manera es pot organitzar una entrada lexicogràfica, tot fent evident les divergències entre els equivalents, segons les quals s'han dividit els diferents equivalents en total, funcional i parcial, és evident que establir el grau d'equivalència entre dues unitats fraseològiques és una tasca força complicada. No obstant això, s'ha confirmat la riquesa lèxica d'ambdues llengües per a satisfer la necessitat traductora de presentar equivalents en català per a les expressions fraseològiques alemanyes. Ara bé, no s'ha observat cap paral·lelisme en ambdues llengües per a crear unitats fraseològiques, fet i fet, el nombre d'equivalents funcionals és molt major que el d'equivalents totals; també és superior el nombre d'equivalents parcials.

Això sí, s'observa una certa tendència a formar fraseologismes a partir de somatismes. Tot i que en alemany s'ha limitat la cerca de fraseologismes al camp de les fruites, la tendència no ha estat tan constant com en català, però tot i així, s'ha observat que s'han format algunes unitats fraseològiques la imatge de les quals era un somatisme perquè la fruita a partir de la qual es formaven era una metàfora, al seu torn, del cap, com ocorre amb els fraseologismes que parteixen de la imatge de *Birne* i *Nuss*. El català també fa servir aquest fenomen amb «bolet» que fa referència al cap. Ara bé, en general, la imatge base d'un nombre notable d'unitats fraseològiques en català, delimitades per la part definitòria alemanya, procedia de somatismes. Es tracta, per tant, d'un recull de dades que sembla apuntar a una tendència del català a crear unitats fraseològiques motivades per somatismes.

El nombre de casos en què no s'hi ha trobat cap equivalent en català és tan reduït i el seu ús és tan restringit que, *a priori*, es podria afirmar que, fent cerques, les traductores poden trobar equivalents fraseològics en aquesta combinació de llengües, tot i que, per a fer tal afirmació, caldria ampliar el treball de recerca. Ara bé, les dades són indicatives d'una esperança per a les traductores a poder trobar equivalents fraseològics en la combinació alemany-català. Per aquesta raó, el present treball encoratja les traductores a no desistir enfront de l'aparent mancança de fraseologismes equivalents.

A banda, les dades es mostren favorables i, per tant, podrien servir per a fonamentar la proposta de començar el projecte de creació d'un diccionari fraseològic alemany-català, principalment perquè no n'hi ha cap. D'aquesta manera, s'evitaria haver de recórrer als

diccionaris alemany-anglès o alemany-espanyol, costum que, de vegades, motiva expressions calcades i poc genuïnes. En segon lloc, confie que aquesta proposta de diccionari pugui complir el seu objectiu de funcionar com una eina d'ajut per a agilitzar el procés de traducció.

Bibliografia

- Acadèmia valenciana de la llengua. 2020. *Corpus informatitzat del valencià*. Accés abril 2020. <http://cival.avl.gva.es/cival/buscador.jsp>
- Alcover, Antoni Maria i Frances de Borja Moll. 2002. *Diccionari català-valencià-balear*. Catalunya: Institut d'Estudis Catalans. Accés abril 2020. <https://dcvb.iec.cat/>
- Balzer, Berit, Consuelo Moreno, Rosa Piñel, Margarit Raders i María Luisa Schilling. 2010. *Kein Blatt vor den Mund nehmen, no tener pelos en la lengua. Diccionario fraseológico alemán-español. Phraseologisches Wörterbuch Deutsch-Spanisch*. Madrid: Hueber.
- Boughaba, Mohammed. 2017. «La equivalencia fraseológica en la traducción español-árabe: el caso de las locuciones». *Linred: Lingüística en la Red* 15: 1-20. http://www.linred.es/articulos_pdf/LR-articulo-24042017.pdf
- Corpas, Gloria. 1996. *Manual de fraseología española*. Madrid: Gredos.
- Corpas, Gloria. 2001. «Corrientes actuales de la investigación fraseológica en Europa». *Euskera. Trabajos y actas de la Real Academia de la Lengua Vasca. Liburukia* 461, 21-49.
- Direcció General de Política Lingüística, Institut d'Estudis Catalans i Centre de Terminologia Termcat. 2020. *Optimot, consultes lingüístiques*. Accés abril 2020. <https://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html>
- Duden. 2012. *Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik*. Mannheim: Dudenverlag.
- Duden. Wörterbuch. Accés abril 2020. <https://www.duden.de/woerterbuch>
- Espinal, M. Teresa. 2018. *Diccionari de sinònims de frases fetes*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona. Accés abril 2020. <https://dsff.uab.cat/>
- Feyaerts, Kurt. 1999. «Die Metonymie als konzeptuelles Strukturprinzip: eine kognitiv-semantische Analyse deutscher Dummheitsausdrücke». En Baur, Rupprecht S. (ed.): *Wörter in Bildern, Bilder in Wörtern: Beiträge zur Phraseologie und Sprichwortforschung aus dem Westfälischen Arbeitskreis*. Baltmannsweiler: Schneider Verlag Hohengehren, 139-176.
- Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència. 2020. *El Punt Avui*. Güell: Grup El Punt Avui. Barcelona. Accés 2020 abril. <https://www.elpuntavui.cat/epa/qui-som.html>
- Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidència i Generalitat Valenciana, Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport. 2020. *Vilaweb*. Accés abril 2020. <https://www.vilaweb.cat/>
- Gréciano, Gertrude. 1987. «Les inférences de l'idiome». En: Riegel, Martin (ed.): *L'implication dans les langues naturelles et dans les langages artificiels*. Strasbourg: TRALILI. París: Klincksieck, 139-153.
- Holzinger, Herbert. 1998. «¿Ni pies ni cabeza? Apuntes sobre la utilización de fraseologismos somáticos en textos de prensa». En Jirku, Brigitte E., Cecilia López Roig i Herta Schulze Schwarz eds.: *El cuerpo en la lengua y literatura alemanas: "Ein weites Feld"*. València, Universitat de València, 81-108.

- Lakoff, George. 1993. «The contemporary theory of metaphor». En: Ortony, Andrew (ed.): *Metaphor and Thought*, 2a edició. Cambridge: Cambridge University Press, 202-251.
- Lawick, Heike van. 2006. *Metàfora, fraseologia i traducció. Aplicació als somatismes en una obra de Bertolt Brecht*. Aquisgrà: Shaker.
- Lawick, Heike van. 2011. «Problemes lexicogràfics en la traducció alemany-català: com superar els límits dels diccionaris bilingües». *Zeitschrift für Katalanistik* 24, 33-52.
- Lawick, Heike van. 2013. «Apunts sobre fraseologia i per a l'anàlisi traductològica d'unitats fraseològiques». En Llum Bracho Lapiedra (ed.): *El corpus COVALT: un observatori de fraseologia traduïda*. Aquisgrà: Shaker, 129-161.
- Oster, Ulrike / Lawick, Heike van. 2013. «Anàlisi dels somatismes del subcorpus alemany-català». En Llum Bracho Lapiedra (ed.): *El corpus COVALT: un observatori de fraseologia traduïda*. Aquisgrà: Shaker, 267-294.
- Pamies, Antonio. 2014. «El algodón no engaña: algunas observaciones sobre la motivación en fraseología». Biblioteca fraseológica, Monografías 5. Universidad de Granada: Biblioteca Virtual de Miguel de Cervantes, 1-8. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7425075>
- Pamies, Antonio. 2017. «The Concept of Cultureme from a Lexicographical Point of View». *Open linguistics* 3:1, 2300-9969: 100-114. https://www.academia.edu/33258919/PAMIES_A._2017_The_Concept_of_Cultureme_from_a_Lexicographical_Point_of_View._Open_Linguistics_3_1_100-114._january_ISSN_2300-9969
- Pàmies, Víctor. 2020. *Paremiologia catalana comparada digital*. Accés abril 2020. <https://pccd.dites.cat/>
- Piirainen, Elisabeth. 2008. «Phraseology in a European framework: A cross-linguistic and cross-cultural research project on widespread idioms». En: Sylviane Granger / Fanny Meunier (eds.): *Phraseology: An interdisciplinary perspective*. Àmsterdam: John Benjamins, 243-258.
- Real Academia Española i Asociación de Academias de la Lengua Española. 2019. *Diccionario de la lengua española*. Madrid. <https://dle.rae.es/>
- Redensarten*. Wörterbuch. Accés abril 2020. <https://www.redensarten-index.de/suche.php>
- Salvador, Vicent. 2006. «De filologia i de traductologia». En Heike van Lawick: *Metàfora, fraseologia i traducció. Aplicació als somatismes en una obra de Bertolt Brecht*. Aquisgrà: Shaker, IX-XIII.
- Suárez, Simón José. 2007. «La escuela soviética y sus aportaciones a la fraseología». *Interlingüística* 17, 999-1008. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2317734>
- Torrent-Lenzen, Aina. 2008a. «Aspectos de fraseología bilingüe español-alemán. La equivalencia frente a la definición». En *Proceedings of the XIII EURALEX International Congress*. Barcelona: 1433-1443. https://www.euralex.org/elx_proceedings/Euralex2008/147_Euralex_2008_Aina%20Torrent-Lenzen_Aspectos%20de%20fraseografia%20bilingue%20espanol-aleman_la%20equivalencia%20frente%20a%20la%20defini.pdf
- Torrent-Lenzen, Aina. 2008b. «El proyecto Diccionario español-alemán de fraseologismos idiomáticos de Colonia: una presentación». En *El diccionario como puente entre las lenguas y culturas del mundo: actas del II Congreso internacional de Lexicografía Hispánica*. Alacant: Biblioteca Virtual de Miguel de Cervantes, 857-863.

Torrent-Lenzen, Aina. 2008c. «Fraseología y comunicación de emociones». En XV Congreso internacional de la Asociación Lingüística y Filología de América Latina, Montevideo: 1-16. <https://core.ac.uk/download/pdf/33802345.pdf>

Zuluaga, Alberto. 1975. «La fijación fraseológica». *Thesaurus* XXX: 2, 225-248.

Annexos

A continuació, es presenten les entrades del diccionari organitzades per lemes. Cada lema inclourà, com a mínim, una unitat fraseològica i el seu equivalent respectiu. Després de cada entrada d'equivalents, s'hi inclourà una descripció breu que justifique la relació d'equivalents entre les unitats fraseològiques, un exemple d'ús en alemany o en les dues llengües en cas d'equivalents així com informació sobre la freqüència d'ús.

ANANAS

die goldene Ananas col·loquial

‘expressió divertida per a referir-se al trofeu fictici d’una competició esportiva, el resultat de la qual no és rellevant’

Die Party ist vorbei. Jetzt geht es für die deutschen Fußballer bei der Weltmeisterschaft nur noch um die goldene Ananas.

De creació bastant recent (pels anys 1990, segons redensarten), el recull Scholze-Stubenrecht (2013) al volum que Duden dedica a *Redewendungen*.

APFEL

Äpfel mit Birnen vergleichen col·loquial

‘comparar coses dispars’

Wahlkampf ist kein klassisches Marketing, wie wir es von Unternehmen kennen. Das ist so, als würde man Äpfel mit Birnen vergleichen.

barrejar pomes i peres

No es poden barrejar pomes i peres: una cosa és una consulta i una altra un referèndum.

No registrat a cap diccionari, però presenta usos força repetits en premsa.

---

der Apfel fällt nicht weit vom Stamm **proverbi**

‘els fills hereten conductes i actituds semblants a les dels pares’

Ihre Eltern sind beide Akademiker. Und da der Apfel ja bekanntlich nicht weit vom Stamm fällt, ist sie auch begabt und interessiert und hat sich für das kommende Semester in Biologie eingeschrieben.

de pare músic, fill ballador

‘semblança entre pares i fills, ja sigui físicament o pel que fa a gustos o tirada’

De pare músic, fill ballador. De ben menut ja li agradava anar a caçar amb son pare.

Sinònims: *de tal buc, tal eixam; al cau dels conills, el que fan els pares fan els fills; els testos s’assemblen a les olles*

---

der Zankapfel

‘allò que és motiu de discussió’

Der Zankapfel ihrer Beziehung ist das Kinderkriegen. Sie haben immer den gleichen Streit darüber.

la poma de la discòrdia

‘allò que és causa de contesta i de discòrdia entre persones i col·lectivitats’

La poma de la discòrdia entre ells dos sempre és la mateixa: decidir quin canal de televisió volen veure.

---

etwas wie seinen Augapfel hüten

‘tenir molta cura d’una cosa’

Er hat ein neues Handy gekauft und hütet es wie seine Augapfel, weil es ihn sehr teuer gekostet hat.

Equivalents parcials:

ser la nina dels seus ulls (d’algú) (referit a persones)

‘ésser el predilecte d’algú’

Aquella noia dels rínxols d’or era la nina dels ulls del mestre.

com una relíquia SAdv. (referit a objectes) (s’usa sovint amb els verbs: *guardar, tractar i tenir*)

‘amb respecte’

Tracta els seus llibres com una relíquia.

---

für einen Apfel und ein Ei (ver)kaufen col·loquial

‘comprar per un preu molt baix’

Aber diese armen Wichte verkaufen alles für einen Apfel und ein Ei, nur um sich ihre armseligen Löhne aufzubessern.

per quatre xavos SP

‘per pocs diners; barat’

Avui dia, per quatre xavos tens un ordinador.

Sinònims: *per un tros de pa, a baix preu*

***in den sauren Apfel beißen* col·loquial**

‘realitzar una acció desagradable, sovint necessària; acceptar un mal necessari’

Defekte Datenträger kommen immer mal vor. Da muss man wohl oder übel in den sauren Apfel beißen und den Artikel austauschen.

fer el cor fort

‘procurar tenir valor’ o ‘sobreposar-se a les adversitats amb la força de la voluntat’

Estava molt aclaparat, però va haver de fer el cor fort i procurar ajudar els altres.

BANANE

***Ausgerechnet Bananen!* col·loquial, en desús**

‘expressió per a indicar disgust’

Bert quittierte das Jammern seines alten Chefs auch hier mit: ausgerechnet Bananen.

el que faltava (per al duro)

‘ésser el que fa que hom no pugui suportar més una cosa’

Després de perdre la feina, el que faltava per al duro: ha tingut un accident de cotxe.

***dich haben sie wohl mit der Banane aus dem Urwald gelockt* col·loquial**

‘ser o actuar com una persona ingènua’

Jedermann betrügt ihn. Er hat sich sie wohl mit der Banane aus dem Urwald gelockt.

no haver-li caigut el groc del bec (a algú)

‘ésser molt innocent o mancat d’ experiència’

Encara no li ha caigut el groc del bec i és molt fàcil prendre-li el pèl.

---

total Banane sein col·loquial, informal

‘estar boig o ser una bogeria’

Allen Beteiligten wurde klar, dass die Planung total Banane war.

Equivalent parcial

estar tocat del bolet (referit a persones)

‘ésser eixelebrat, esbojarrat’

En Joan està tocat del bolet, és un esbojarrat que alegra totes les festes.

Sinònims: *estar tocat de l’ala, estar com un llum.*

Warum ist die Banane krumm? col·loquial

‘fórmula rutinària que hom usa per a indicar que no sap una cosa o que no la vol contestar; aquesta pregunta retòrica s’usa per a contestar les preguntes quan els xiquets comencen a fer moltes preguntes, sovint sense resposta’.

“Mami, warum hat die Frau einen blauen Hut auf?” – “Warum ist die Banane krumm? Woher soll ich das wissen!”

BIRNE

bematscht sein (in der Birne) col·loquial

‘estar boig’

Sie ist bematscht in der Birne: sie ist verrückt.

estar tocat del bolet

‘ésser eixelebrat, esbojarrat’

En Joan està tocat del bolet, és un esbojarrat que alegra totes les festes.

Sinònims: *estar tocat de l’ala, estar com un llum.*

---

eine weiche Birne haben col·loquial, informal

‘no estar bé del tot del cap’

So, wer jetzt ernsthaft noch meckert, hat einfach eine weiche Birne.

Sinònim: *einen an der Birne haben*

faltar-li un bull (a algú)

‘no tenir el seny complet’

Aquest xicot diu coses que no són normals; li falta un bull.

Sinònims: *faltar-li un bull com a les guixes (a algú), no ésser-hi tot, tenir el cap a llossar, tenir un perdigó a l’ala, tocar valsos*

---

einen Riss in der Birne haben col·loquial no freqüent, informal, despectiu

‘tenir poc trellat’

Sie hat einen Riss in der Birne, du solltest nicht ihnen gehorchen.

tenir palla a l’ull

‘ésser poc intel·ligent’

No et molestis a explicar-li les coses, que té palla a l’ull i no entén res.

Sinònims: *no veure-hi dos dits de lluny* ‘ésser molt curt d’enteniment’

---

etwas in der Birne haben col·loquial

‘ser intel·ligent’

Sie bekommt sehr gute Noten, die Lehrer denken, dass sie etwas in der Birne hat.

cap clar SN

‘intel·ligent’

És un cap clar perquè ha fet ressorgir el negoci de les cendres.

Sinònims: *tenir cap, tenir les potències ben obertes*

---

sich etwas in die Birne kloppen col·loquial, informal

‘beure alcohol’ (1)

Und das sind auch meist die Leute, die sich danebennehmen, weil sie meinen, dass man sich um 9.00 Uhr schon ordentlich Wodka aus dem Kaffeebecher in die Birne kloppen muss.

Equivalent parcial:

aixecar el colze (algú)

‘beure molt, embriagar-se’ o ‘beure vi’

No es cuida gens, li agrada massa aixecar el colze.

‘estudiar molt alguna cosa’ (2)

Ich persönlich halte von Auswendiglernen nichts und es ist auch in BWL nicht nötig. Allerdings ist die Aufbereitung des Stoffes meist nicht so klar, dass ein Sinnzusammenhang für jeden entsteht - weswegen die meisten es sich schlicht in die Birne kloppen.

fer colzes

‘estudiar molt, aplicar-se amb molta atenció i treball a estudiar una cosa’

M’hauré de passar tota la nit fent colzes, si vull aprovar l’examen de demà.

Sinònims: *cremar-se les celles*

KASTANIEN

jdm./für jdn. die Kastanien aus dem Feuer holen **col·loquial**

‘solucionar un problema a hom o ajudar hom en una situació difícil’

Es kann nicht angehen, dass die einen die Wohltaten versprechen und die anderen dann die Kastanien aus dem Feuer holen müssen.

treure les castanyes del foc (a algú)

‘salvar algú d’una situació compromesa’

Va anar a la comissaria per treure les castanyes del foc al seu germà petit.

Sinònims: *treure (algú) del fang, fer-li el pont de plata* (a algú)

KIRSCHE

die Kirschen in Nachbars Garten **metafòric**

‘expressió per a indicar la temptació que suposa el desig sexual que se sent cap a algú que no convé. Adquireix les connotacions de «plaer prohibit de l’amor» de l’Edat Mitjana’ (1)

Treue ist ein hoher Wert in Partnerschaften. Dennoch fällt es so manchen schwer, die Kirschen in Nachbars Garten zu ignorieren. Doch warum treibt es einige Männer und Frauen in fremde Betten?

‘cosa que causa desig i enveja per no tindre-la’ (2)

Die Kirschen in Nachbars Garten sind immer dicker, egal was für prachtvollere Exemplare auf deinem eigenen Baum wachsen.

Equivalentents parcials:

posar-se-li les dents llargues (a algú)

‘envejar maliciosament la sort d’un altre’

Quan li he explicat el viatge que hem fet, se li han posat les dents llargues.

---

mit jdm. ist nicht gut Kirschen essen

‘tenir un caràcter conflictiu que dificulta el tracte amb algú’

Ich weiß nicht, ob er den Vorschlag akzeptiert. Mit dem ist nicht gut Kirschen essen.

ésser un ull de poll (algú)

‘ésser insuportable’

No em parlis d'ell! És un ull de poll; quan el veig que s'acosta, procuro defugir-lo; no el puc suportar.

NUSS

eine dumme Nuss col·loquial, despectiu

‘persona ximple’

Der Paul ist doch eine dumme Nuss! Er ist so sympathisch... aber ein entsetzlicher Dummkopf!

estar tocat de l'ala

‘no tenir prou enteniment’

Mai no sap res de res, està tocat de l'ala.

Sinònim: *estar tocat del bolet*

---

eine feige Nuss sein col·loquial, despectiu

‘persona covarda, pusil·lànime’

Nie reist sie, weil sie Angst vom Fliegen hat. Sie ist eine feige Nuss.

ésser un caguetes

‘persona covarda, pusil·lànime’

En Pere és un caguetes. Si sent un soroll a fora, no surt per res del món.

Sinònims: *ésser un caganer, tenir un cor de gallina*

---

eine harte Nuss col·loquial

‘tasca difícil de resoldre’ (1)

Die FBI-Agenten Jamie Pratt und Corey haben eine harte Nuss zu knacken: Mehrere Morde wurden auf dieselbe Weise und mit derselben Waffe ausgeführt.

os dur de rosegar

‘qüestió difícil, desagradable’

Aquesta assignatura és un os dur, s’ha d’esforçar molt per aprovar-la.

Sinònims: *ésser un os de mal rosegar*

‘persona tossuda’ (2)

Puh, du bist wirklich eine harte Nuss! Warum sträubst du dich so vehement?

dur de pelar

‘difícil de convéncer’

Va mirar de convéncer en Joan, però va ser inútil: és massa dur de pelar.

Sinònims: *dur de cap, ésser de mal pelar (algú)*

---

eine harte Nuss zu knacken haben col·loquial

‘tenir una tasca molt difícil de resoldre’

Diesmal werden die Jungmathematiker neben ausgesuchten mathematischen Nüssen auch realitätsnahe Aufgaben aus der statistischen Forensik zu knacken haben.

Equivalent parcial

tocar-li la grossa (a algú)

‘sobvenir a una cosa desfavorable a algú’ (ironia)

Amb aquest fill tan irresponsable els ha tocat la grossa.

---

eine taube Nuss col·loquial, informal, despectiu

‘persona fracassada’ (1)

Es wurde zumindest als nicht wertvoller als eine taube Nuss eingeschätzt.

ésser un alatrencat

‘veure’s frustrat en els intents’

El seu ofici no li agrada; ell volia ser molta cosa i s’ha quedat en simple electricista; ara és un pobre alatrencat que tot ho fa de mala gana.

‘persona un poc sorda’ (2)

dur d’orella

‘una mica sord’

Crida més, que és dur d’orella i no t’ha sentit.

Sinònims: *dur d’oïda, tenir l’orella dura*

---

eins auf die Nuss kriegen col·loquial, informal

‘rebre un colp al cap’ (1)

Halt's Maul, oder Du kriegst eins auf die Nuss!

rebre una nata

‘rebre un cop donar a la cara o al clatell’

Vaig rebre una nata perquè m'ho mereixia.

‘rebre un regany fort’ (2)

Oder denkst du, die bekommen nochmal eins auf die Nuss, wenn sich herausstellen sollte, dass die Gelder der Aktionäre wirklich zweckentfremdet eingesetzt wurden.

escalfada d'orelles SN

‘reprensió molt enèrgica’

Com que la seva mare va tenir un disgust amb aquella malifeta li va fer una escalfada d'orelles.

Sinònims: *fregada d'orelles, estirada d'orelles*

‘quedar derrotat’ (3)

Ich vermute ja, dass der Chipsatz durch die Wärme eins auf die Nuss bekommen hat.

Equivalent parcial

deixar (algú) fora de combat

‘deixar algú sense la capacitat de combatre, vèncer-lo’ (referit a persones)

Va deixar l'adversari fora de combat a la primera de canvi.

Sinònims: *deixar (algú) en vençó*

---

jdm. (gewaltig) auf den Sack / die Eier / die Nüsse gehen col·loquial, informal

‘molestar algú, posar-lo dels nervis, causar-li rebuig’

Mann, geht mir das auf die Nüsse, diese ewige Warterei!

tocar els nassos (a algú)

‘empipar, molestar’

Engegant la rentadora a altes hores de la nit, tocava els nassos a tots els veïns de l'escala.

Sinònims: *tocar les pilotes (a algú), tocar els collons (a algú), tocar els ous (a algú), posar malalt (a algú), tocar els pebrots (a algú)*

---

jdm. / einer Sache eins auf die Nuss geben col·loquial, informal

‘pegar a algú un cop de puny’ (1)

Ich geb' Dir gleich eins auf die Nuss, wenn Du nicht aufhörst!

posar la mà a sobre (d'algú)

‘donar un cop a algú’

Els seus pares no li van posar mai la mà a sobre i ell tampoc no ha pegat mai als seus fills.

‘reganyar durament a algú’ (2)

Der Lehrer gibt Hans eins auf die Nuss, weil er dauernd den Unterricht stört.

armar un vol (a algú)

‘reprendre algú vivament’

Com que no va arribar puntual, la mare va armar un vol al fill.

Sinònims: *clavar un vol* (a algú), *donar una maneta* (a algú), *tocar-li l'esquena* (a algú)

‘vèncer algú’ o ‘destruir alguna cosa’ (3)

deixar/posar (algú) *fora de combat*

‘deixar algú sense la capacitat de combatre, vèncer-lo’

Amb aquests arguments el deixaran fora de combat ben aviat.

Sinònims: *deixar* (algú) *fora de joc*, *fer cendres* (alguna cosa) ‘destruir alguna cosa’, *fer pleta* (d'alguna cosa)

---

taub wie eine Nuss **informal**

‘persona completament sorda’

Den Onkel Fritz kannst du anbrüllen, der hört nichts. Der Arme Mann ist taub wie eine Nuss!

sord com una tàpia

‘persona completament sorda’

Encara que li truquin a la porta no obre mai; és sord com una tàpia; no sent res.

Sinònims: *tenir les orelles de suro, tenir les orelles de tàpia, sord com una perola, sord com una pedra, sord com una campana, sord com un timbal, sord com un terròs, sord com un suro, sord com un roc*

TRAUBE

eine Mensentraube / eine Traube von Menschen

‘aglomeració molt junta de gent’

Eine beachtliche Traube von Menschen sammelt sich um eine Rednerin.

cop de gent

‘gentada’

A la porta del parc es veu un cop de gent; deu passar quelcom.

Sinònims: *cent i la mare*

---

jdm./dem Fuchs hängen die Trauben zu hoch

‘intentar dissimular el desig d’una cosa que hom no pot aconseguir’

Jetzt wil sie das Haus nicht mehr kaufen, angeblich liegt es zu weit weg. Aber ich glaube, die Trauben hängen ihr einfach zu hoch.

Equivalent parcial:

salvar les aparences

‘dissimular una realitat que no interessa de manifestar’

Per salvar les aparences han dit que se’n van, però el cert és que els han trets de casa.

ZITRONE

der Zitronenfalter faltet ja auch keine Zitrone! col·loquial, informal, divertit, poc freqüent

‘expressió per a indicar que no s’ha de prendre un concepte literalment’

Sich Administrator zu nennen, muss nicht heißen, auch administrieren zu können. Zitronenfalter können schließlich auch keine Zitronen falten!

Equivalent parcial

al peu de la lletra SP (sentit contrari)

‘literalment; atenent no a l’esperit sinó a la lletra’

Li van comentar que per a guanyar una aposta havia de jugar-s’hi tots els diners i com que ho va seguir al peu de la lletra es va arruïnar.

---

jdn. auspressen/ausquetschen wie eine Zitrone col·loquial

‘traure molts diners a algú’ (1)

Wer heute einen Versicherungsvertrag für sein Auto abschließt, wird ausgequetscht wie eine Zitrone.

Equivalent parcial

traure-li la cera de l’orella (a algú) (les connotacions també poden ser positives)

‘explotar algú, treure’n tot el profit possible’

Si l’incorporen al grup, ja li poden traure la cera de l’orella, perquè sap un munt de coses.

‘interrogar algú per treure-li molta informació’ (2)

Wir haben Julian, einen der Gründer, getroffen und ausgequetscht wie eine Zitrone, über ihr Event, ihre Ziele, Content Marketing, ihre Gedanken zu Ecotainment und nachhaltiges Eventmanagement.

escurar-li la cassola (a algú)

‘fer parlar algú’

Amb molta traça li va escurar la cassola i així va saber tot el que l’interessava sobre aquell afer.

Sinònims: *treure els cucs del nas (a algú)*

---

mit Zitronen handeln

‘esperar un altre resultat al donat, calcular malament’

Für den globalen Klimaschutz wäre aber nichts erreicht - wir hätten mit Zitronen gehandelt.

tenir mal ull

‘no encertar’

Vas tenir mal ull a anar-hi amb auto; hi hauries sortit guanyant fent el viatge en tren.

Sinònims: *clavar-ne una al mall i dues a l’enclusa*
